

Висновок. Отже, охорона підприємства та забезпечення підприємницької діяльності є стрижневою проблемою, що охоплює комплекс організаційно-правових, техніко-технологічних, адміністративних, виховних, фінансових і спеціальних заходів, спрямованих на виявлення, уникнення і припинення загроз і зазіхань на стабільність функціонування і розвиток підприємства. Побудова ринкової економіки в Україні поступово зумовлює створення системи безпеки підприємницької діяльності відповідно до світової практики. І за правильного підходу до створення служби економічної безпеки на підприємстві, можна отримати позитивні результати, у межах чинного законодавчого забезпечення цього процесу.

Література

1. Кудин С.І. Економічна безпека та її структура. Удосконалення системи / С.І. Кудин, Ю.В. Вашай // Науковий вісник Львівського ДУВС : зб. наук. праць. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во Львівського ДУВС, 2010. – Вип. 1. – 432. – С. 23-25.
2. Приходько В.П. Джерела пізнання банківського права / В.П. Приходько // Українське адміністративне право: актуальні проблеми реформування. – Суми : Вид-во "Ініціатива", 2000. – С. 213-216.
3. Мусієць Т.В. Розвиток національної банківської системи як шлях інтеграції України до ЄС / Т.В. Мусієць // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 6. – С. 27-34.
4. Зубок Н.І. Безпека банківської діяльності : навч. посібн. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 190 с.
5. Качан О.О. Банківське право : навч. посібн. / О.О. Качан. – К. : Вид-во "Юрінком Інтер", 2000. – 288 с.

Васильчак С.В., Гаврилевич А.С. Организационно-правовые принципы для обеспечения системы экономической безопасности предприятия

Отражены организационно-правовые мероприятия для обеспечения системы экономической безопасности предприятия. Рассмотрены основные причины, отрицательно влияющие на уровень силовой составляющей экономической безопасности. Предложен механизм управления системой безопасности и перспективный план мероприятий по снижению рисков реальных и потенциальных угроз экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, составляющие системы экономической безопасности предприятия, угрозы, служба безопасности предприятия.

Vasilchak S.V., Gavrilevich A.S. Organization and law principles are for providing of the system economic security on enterprise

Describes the organizational – legal basis for such business enterprises. The main reason affecting the level of power component of economic security. The mechanism of system management and road safety action plan to reduce the risk of real and potential threats to economic security.

Keywords: economic security of enterprise, components of economic security, threat, security service company.

УДК 330.5

*Проф. І.П. Мойсеєнко, д-р екон. наук;
магістр О.О. Шолок – Львівський ДУВС*

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розкрито завдання системи фінансово-економічної безпеки та принципи їх виконання. Під механізмом управління фінансово-економічною безпекою розглянуто

сукупність станів та процесів протидії загрозам та ризикам. Як компоненти механізму досліджено принципи та функції управління, етапи реалізації загальної схеми механізму. Сучасний механізм управління безпекою підприємства повинен враховувати необхідність формування двох напрямків стратегій розвитку внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Вступ. Сучасні загрози в діяльності підприємства висувають принципово нові вимоги до побудови й організації діяльності систем їх безпеки. Для того, щоб протистояти сучасним загрозам і ризикам система безпеки повинна використовувати сучасні технології, методи та методики щодо активної протидії всім реальним і потенційним небезпекам та ризикам. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства створюється з метою забезпечення правильного використання всіх захисних заходів для мінімізації (або недопущення) негативного впливу небезпек, загроз та ризиків.

Механізм управління проявляється насамперед за допомогою управлінських відносин, реалізованих шляхом використання відповідних методів на основі принципів управління.

Аналіз досліджень. Під фінансово-економічною безпекою розглядають такий стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту [1].

Завданнями системи фінансово-економічної безпеки є:

- моніторинг, прогнозування, своєчасне виявлення й усунення загроз безпеці підприємств, причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового й матеріального збитку, порушенню їх нормального функціонування й розвитку;
- створення механізму та умов оперативного реагування на загрози безпеці й прояву негативних тенденцій у функціонуванні суб'єктів господарювання;
- обґрунтування та формування організаційної системи комплексного убезпечення;
- ефективне усунення загроз персоналу й посягань на ресурси підприємств у разі застосування правових, організаційних та інженерно – технічних заходів і засобів досягнення необхідного рівня безпеки;
- створення нормативно-правового механізму для максимально можливої локалізації й відшкодування спричиненого збитку неправомірними діями фізичних і юридичних осіб, послаблення негативного впливу наслідків порушення безпеки, спрямованого на відновлення діяльності підприємства у відповідно до його стратегії;
- створення ефективних механізмів взаємодії державних структур із підприємством у питаннях безпеки;
- створення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації персоналу безпеки підприємства;
- вивчення та впровадження позитивного досвіду в сфері безпеки, набутого в країнах ближнього й далекого зарубіжжя;
- створення єдиної інформаційної бази даних про стан загроз, бази знань для прийняття управлінських рішень [2].

Виконання перелічених завдань системи фінансово-економічної безпеки здійснюється у разі дотримання таких принципів:

- 1) законність – розроблення системи безпеки на основі й відповідно до чинного законодавства України й нормативних актів із безпеки підприємства;

- 2) самостійність і відповідальність – діяльність підрозділу безпеки повинна повною мірою забезпечити захист інтересів та фінансову стійкість підприємства;
- 3) економічна доцільність – необхідно, щоб ефективність роботи системи безпеки була вищою від її вартості;
- 4) обґрунтованість – всі заходи щодо безпеки повинні проводитися з використанням досягнень науки й техніки, надавати надійний захист на певному рівні безпеки;
- 5) комплексність – гарантування взаємозалежної системи безпеки всіх ресурсів підприємства (інформаційні, людські, матеріальні й ін.) і здатність системи до розвитку й удосконалювання;
- 6) своєчасність – всі дії системи безпеки повинні мати характер, що попереджає, а постановка завдань із надання безпеки повинна проводитися на ранніх стадіях розроблення системи безпеки на підставі аналізу моделей загроз, конкурентів, об'єктів захисту;
- 7) безперервність – головний принцип безпеки, що припускає перелік заходів під час функціонування системи безпеки;
- 8) активність – реалізація активних мір захисту власних інтересів із використанням нестандартних форм і способів захисту;
- 9) координація й взаємодія – організація взаємодії заходів із всіма підрозділами підприємства й здійснення єдиного управління процесом безпеки підприємства, організація взаємодії з державними й правоохоронними органами;
- 10) спеціалізація – використання для надання безпеки спеціалізованих організацій, що мають відповідні ліцензії й досвід практичної роботи з певного напрямку;
- 11) централізація управління – керування безпекою підприємства повинен здійснювати перший керівник, а функціонування системи безпеки повинно відбуватися з використанням певних функціональних і методологічних принципів [3, 4].

Реалізація принципів системи безпеки дає змогу забезпечити виконання мети її організації й реалізацію поставлених завдань.

Мета цього дослідження – сформулювати принципи, функції та етапи реалізації механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Виклад результатів дослідження. Фінансово-економічну безпеку будемо розглядати як структуру фінансових відносин підприємства в межах фінансової системи України, які забезпечують фінансову стійкість його функціонування. Управління фінансово-економічною безпекою передбачає створення механізму адаптації до умов функціонування підприємства, що змінюються, розроблення й впровадження контрзаходів, що активно знімають загрози, а також механізму узгодження інтересів сторін, який забезпечує досягнення взаємовигідного результату [5, 8].

Загальна схема механізму управління станом фінансово-економічної безпеки охоплює такі заходи та функції управління, що здійснюються послідовно або одночасно:

- формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, прав інформації, технології та устаткування);

- загальностратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- загальнотактичне планування фінансово-економічної безпеки за функціональними складовими;
- тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- здійснення функціонального аналізу рівня фінансово-економічної безпеки;
- загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки [5, с. 36].

Тільки завдяки здійсненню в необхідному обсязі зазначених дій (заходів) можна буде досягти належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Принципи функціонування механізму управління реалізуються комплексно, безперервно, оперативно та централізовано, зокрема:

- комплексність передбачає системність вирішення питань економічної безпеки, з залученням усіх суб'єктів, активів та інтересів підприємства;
- безперервність – це постійний системний моніторинг підрозділами економічної безпеки даних про фінансово-економічний стан контрагентів та його аналіз із метою недопущення як внутрішніх, так і зовнішніх загроз діяльності підприємства;
- оперативність – це швидкість реагування на виникнення ризиків та загроз, своєчасність доповіді керівництву для прийняття попереджувальних управлінських рішень;
- централізація – це єдиний підхід до виконання своїх функцій за координаційної ролі та методичного керівництва з боку підрозділу економічної безпеки дирекції підприємства [7].

На основі узагальнення підходів до формування фінансово-економічної безпеки підприємства послідовність етапів реалізації механізму її забезпечення може бути сформульована таким чином:

- визначення об'єкта і предмета економічної безпеки підприємства;
- формулювання політики та стратегії безпеки підприємства;
- принципи економічного забезпечення;
- цілі та задачі гарантування безпеки підприємства;
- критерії і показники економічної безпеки підприємства;
- створення організаційної структури з управління системою безпеки підприємства.

Сучасний механізм управління економічною безпекою розвитку підприємства повинен враховувати необхідність формування двох напрямів стратегій. Перший напрям стратегій повинен враховувати ситуацію, визначати цільові настанови й формувати політику підприємства для втримання й розширення свого життєвого простору. Другий – повинен охоплювати методи, прийоми й інструменти для вивчення (розпізнавання) стратегій, що формуються іншими суб'єктами (державою, підприємствами-конкурентами), спрямованих (навмисно або ненавмисно) проти діяльності й розвитку підприємства та звужуючих його життєвий простір.

При цьому для реалізації першої стратегії необхідно здійснювати оцінювання відповідності ресурсів (займаного життєвого простору) загальним стратегічним цілям розвитку підприємства. Для реалізації другої стратегії необхідно створювати систему розпізнавання й оцінювання ступеня небезпеки

загроз, створюваних зовнішнім оточенням і сформованою внутрішньою ситуацією на підприємстві та розробити механізми захисту від них [6].

Висновки та пропозиції. Таким чином, під механізмом управління фінансово-економічною безпекою можна розглядати сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам. Як компоненти цього механізму варто розглядати принципи, методи, функції управління, систему управління та прийняття управлінських рішень. Принципи визначають вимоги, що пред'являються до управління системою безпеки та будуються на виявлених закономірностях її функціонування. Методи розкривають шляхи протидії виявленим та прогнозованим небезпекам, загрозам та ризикам у конкретних умовах та у визначений термін часу. Також методи відображають безпосередній стан захищеності підприємства. Процеси визначають порядок здійснення функцій та етапів реалізації механізму управління безпекою (захисту підприємства від виявлених чи прогнозованих загроз).

Рішення щодо формування механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства приймаються на основі відповідної концепції, яка розкриває та уточнює сутність його дії. Для ефективного управління фінансово-економічною безпекою підприємства попереднє оцінювання та аналіз стану економічної безпеки підприємства стає невідкладним завданням, не менш важливим для розроблення основ управління фінансово-економічною безпекою підприємства є формування системи показників фінансової складової безпеки підприємства.

Література

1. **Грунин О.** Экономическая безопасность организации / О. Грунин, С. Грунин. – СПб. : Изд-во "Питер", 2002. – 160 с.
2. **Герасимчук В.Г.** Развитие предприятия: диагностика, стратегия, эффективность : монография / В.Г. Герасимчук. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2005. – 265 с.
3. **Козаченко А.В.** Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення : монография / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Лещенко. – К. : Вид-во "Либра", 2003. – 280 с.
4. **Крысин А.В.** Безопасность предпринимательской деятельности / А.В. Крысин. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 1996. – 384 с.
5. **Куркин Н.В.** Управление экономической безопасностью развития предприятия / Н.В. Куркин. – Днепропетровск : Изд-во АРТ-ПРЕСС, 2006. – 452 с.
6. **Сумець О.М.** Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека / О.М. Сумець, М.Б. Тумар. – К. : Вид-во "Хай-Тек Прес", 2008. – 400 с.
7. **Новикова О.Ф.** Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення / О.Ф. Новикова, Р.В. Покотоленько. Ін-т економіки промисловості НАН України. – Донецьк : Изд-во "Прима", 2006. – 407 с.
8. **Горячева К.С.** Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – К. : Вид-во КНУТД, 2006. – 16 с.

Мойсеенко И.П., Шолок О.О. Механизм управления финансово-экономической безопасностью предприятия

Раскрыты задачи системы финансово-экономической безопасности и принципы их выполнения. Под механизмом управления финансово-экономической безопасностью рассмотрена совокупность состояний и процессов противодействия угрозам и рискам. В качестве компонентов механизма рассмотрены принципы и функции управления, этапы реализации общей схемы механизма. Современный механизм управления безопасностью предприятия должен учитывать необходимость формирования двух направлений стратегий развития внутренней и внешней среды.

Moyseyenko I.P., Sholok O.P. Mechanism of management of enterprise financial and economic safety

The task of the system of financial and economic safety and principles of their implementation are exposed. Under the mechanism of management financial-economic safety the aggregate of the states and processes of counteraction to the threats and risks is examined. As components of mechanism principles and management functions, implementation of general chart of mechanism phases are considered. The modern mechanism of management of enterprise safety must take into account the necessity of forming of two directions of strategies of development of internal and external environment.

УДК 65.014.1+658.3108

***Проф. О.Є. Кузьмін, д-р екон. наук;
здобувач Д.К. Зінкевич; здобувач А.М. Чушак-Голобородько –
НУ "Львівська політехніка"***

**ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МІСЦЕ КРЕАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМ
ПІДПРИЄМСТВОМ**

Сформульовано означення поняття "креативний менеджмент" з позиції системного, функціонального, ситуаційного, поведінкового та адміністративного підходів. Виділено складові елементи системи креативного менеджменту, ідентифіковано відмінності між цілями систем інноваційного і креативного менеджменту, конкретизовано етапи інноваційного процесу машинобудівного підприємства як об'єкти систем інноваційного і креативного менеджменту.

Постановка проблеми. Однією з основних складових потенціалу розвитку машинобудівних підприємств є інтелектуальні ресурси суб'єктів управління. З огляду на те, що суб'єкти управління мають різний рівень професійної підготовки, трудового досвіду, колективні та індивідуальні цілі, які базуються на потребах, уподобаннях, амбіціях тощо, то використання інтелектуальних ресурсів для розвитку організації є досить проблематичним. Проблема полягає у тому, що досі відсутніми є науково-обґрунтовані теоретичні основи і методико-прикладні рекомендації з побудови систем управління інтелектуальними ресурсами машинобудівних підприємств, зокрема таких систем, як система інноваційного і креативного менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд та аналізування літературних джерел [1-8] дає підстави стверджувати, що на сьогодні поняття "інноваційний менеджмент" і "креативний менеджмент" чітко не розмежовані. Більшість авторів використовують ці поняття як тотожні. Попри це, у науковій літературі такі терміни, як "креатив", "креативність" тощо зазвичай пов'язують з акумулюванням нових ідей, розробленням нетрадиційних підходів до вирішення виробничо-господарських проблем, використання нових можливостей тощо. Доцільно зазначити, що автори публікацій, присвячених проблемам управління інноваційною діяльністю, стверджують, що висунення і розвиток інноваційних ідей є одним з основних завдань інноваційного менеджменту. Проведені узагальнення дають змогу стверджувати, що відсутність чіткого розмежування між цілями інноваційного і креативного менеджменту, способами їх реалізації, а також їх об'єктами управління є причиною термінологічної та методичної плутанини в цій сфері.